

ניתוח הסיפור:

נמוך, קרוב לרצפה / יהודית הנדל

מאת: חסן חמוד

נושא הסיפור:

התמודדות עם המוות

מבנה הסיפור:

רצף הזמנים לא נשמר לפי רצף האירועים, על הקורא לארגן מחדש את רצף האירועים לפי סדרם הכרונולוגי.

האירועים לפי סדרם הכרונולוגי:

אשתו הראשונה של האב (האם של המספרת) נפטרה לפני שלושים שנה. זמן קצר (שנתיים בערך) אחרי מות אשתו הראשונה נשא האב את בתיה, אשתו השנייה. כמה ימים לפני החתונה מוריד האב את תמונת אשתו הראשונה מהקיר ולאחר מכן הוא מוסר אותה לביתו כשהיא עטופה בנייר עיתון. הבת שמרה את התמונה בסטודיו שלה (היא הייתה אמנית). אשתו השנייה נפטרה אחרי עשרים ושמונה שנים. יום אחרי מות אשתו השנייה חשף האב בפני ביתו את התלבטותו בקשר למקום קבורתו הוא: ליד אשתו הראשונה ?? ליד אשתו השנייה ?? לבד ?? האב נפטר בחורף, שנתיים אחרי מות אשתו השנייה. כנראה, הוא בחר להיקבר ליד אשתו השנייה, כי התברר שהוא רכש את חלקת הקבר ליד אשתו השנייה מבעוד מועד ושם נקבר. לאחר מותו עזבה הבת את דירתה בחיפה ובחרה להתגורר בתל-אביב. בזמן שהייתה מסדרת את חפציה בדירתה החדשה היא מצאה את תמונת אימה. היא תלתה את התמונה במקום נמוך, קרוב לרצפה. כנראה היא בחרה במקום מוזר זה על מנת לשמור על קשר עיין בינה לבין תמונת אימה " כיוון שהדלת תמיד פתוחה היא מציצה משם רק מהצד."

הדמויות המרכזיות:

הבת (המספרת) והאב.

תיאור הדמויות המרכזיות:

הבת:

היא המספרת בסיפור, היות ויש לה אטליה (סטודיו) זה אומר שהיא הייתה אומנית. התיאורים הציוריים שהשתמשה בהם, בעיקר תיאורים הקשורים באביה, מעידים על חוש האומנות שבה, חוש המבוסס על דמיון ותפיסה וויזואלית: "עיניו הכחולות, הצלולות, היו קפואות והוא בכה."

"פניו האפירו בבת אחת." " פניו היו אפורים בצבע עץ." "עיניו דלקו כמו שני פנסים קדמיים בארגז עץ." היה לו קול זר, מנוסר." תפס את אצבעותיו כאילו היו מלקחי מתכת." ועוד...

למרות הבכי והיגון של אביה היא שמרה על איפוק ולא שפכה את רגשותיה. היא דיברה במשפטים קצרים ולרוב שתקה. היחסים בינה לבין אביה די קרירים, רק אחרי מות אשתו השנייה חשף האב את רגשותיו בפני ביתו. היא תיארה את מות אביה בציניות: "אחרי ימים אחדים מצאה אותו אחותי מקופל כמו כרית מת על הרצפה." "אבי מת בדצמבר. ירד גשם כבד. לא נסענו השנה."

האב:

הוא שתקן בדרך כלל, רק אחרי מות אשתו השנייה הוא דיבר וחשף את אופיו החלש, הוא בכה כל הזמן, התלבטותו בשאלה היכן להיקבר שברה אותו וחשפה את אהבתו לאשתו הראשונה ומחויבותו לאשתו השנייה וגם חשפה את פחדיו מהבדידות: "אני לא יכול להעדיף אישה אחת על פני השנייה." "אני לא יכול להיות לבד באדמה." מצבו מעורר רחמים, בנוסף לשתי החוויות הטראגיות (מות אשתו הראשונה ומות אשתו השנייה) שחוה על בשרו הוא גם מתמודד עם מותו הוא כשעודו בחיים.

הכותרת והסיפור:

בחירת הכותרת: "נמוך, קרוב לרצפה" מעניינת ומסקרנת במיוחד. המילה "רצפה" נזכרה פעמיים ברצף בסוף הסיפור: "אחרי ימים אחדים מצאה אותו אחותי מקופל כמו כרית מת על הרצפה." "ניקייתי את הזכוכית, נעצתי מסמר ותליתי אותה נמוך, קרוב לרצפה." המספרת הסבירה למה היא תלתה את תמונת אימה נמוך, קרוב לרצפה. המקום הזה מאפשר לה להציץ מהצד בתמונת אימה. והמשפט: "כל יום היא נראית יותר צעירה." יש בו גילוי אהבה אמיתית לאימה.

המילה "רצפה" בהקשר לתיאור מות האב יש בה גילוי רגש קר לאביה.

ובכן הכותרת: "נמוך, קרוב לרצפה." מסכמת את הסיפור כולו ואת עמדתה של הבת מאימה ומאביה.

שאלות:

1. קרא את הקטע הבא מתוך הסיפור "נמוך, קרוב לרצפה" וענה על שתי השאלות (א-ב) שאחריו:

"השבוע, כאשר עזבתי סופית את הדירה בחיפה, מצאתי על אחד המדפים באטליה (סטודיו) את התמונה הישנה של אמי. היא הייתה תלויה שנים בביתו של אבי. יום אחד באתי ובמקום התמונה היה על הקיר כתם בהיר ריק. אני לא שאלתי והוא לא

אמר ושנינו ידענו מהו הכתם הבהיר הריק, ולמחרת נכנסה לבית האישה השנייה...
אחר כך כאשר באתי פעם לבקר את אבי הושיט לי חבילה עטופה וקשורה. אני לא
שאלתי והוא לא אמר ושנינו ידענו מה יש בתוך החבילה הקשורה... לפעמים נסענו
לבית הקברות, אחיותיי ואני. הוא לא נסע. אחר כך חדלנו גם אנחנו לנסוע."

א. האם סדר האירועים בקטע הולך בקנה אחד עם הסדר הכרונולוגי של הסיפור?
הסבר את דבריך.

ב. על פי הקטע, מהי התכונה המשותפת מבחינת האופי בין הבת (המספרת) לבין האב?
מהי תרומתה של תכונה זו לאווירה ששררה בסיפור?

2. קרא את הקטע הבא וענה על שתי השאלות א-ב שאחריו:

"אני לא יודע מה לעשות, אמר.

שאלתי מה.

אני לא יודע איפה להיקבר, אמר.

אבל אבא, אמרתי.

הוא כל הזמן בכה.

אני לא יודע איפה להיקבר, אמר ובכה."

א. תאר את התלבטות האב על פי הקטע ואיך הסתיימה?

ב. תאר את תגובת הבת מבחינה רגשית נוכח ייסורי אביה בהתלבטותו. הסבר את
דבריך.

3. על פי הקטע בשאלה מס' 1 ידענו שלמספרת יש סטודיו. זה אומר שהמספרת היא
אומנית, האם חוש האומנות שלה השתקף בדבריה בסיפור. הסבר וחזק את דבריך
בשלוש דוגמאות מהסיפור.

4. מה הקשר, לדעתך, בין כותרת הסיפור לבין הסיפור.

5. בחר באחת משתי הדמויות המרכזיות ותאר אותה מבחינת האופי וציין את התכונה
הבולטת באותה דמות שבחרת. חזק את דבריך בשתי דוגמאות מהסיפור.